

АНДРЕЕВ, МИХАИЛ НИКОЛОВ (09.11.1911 - 30.05.1978), професор, Катедра по теория и история на държавата и правото, в ЮФ 1946-1977.

Роден в София. Завършва СУ, Юридическия факултет, право (1934). Доцент в ЮФ (1946). Извънреден професор (1949). Професор (1950). Ръководител на Катедрата по Теория и история на държавата и правото (1952-1977). Зам.-декан на ЮФ (1948-1951). Завеждащ секция История на държавата и правото в Правния институт при БАН.

Член на Съюза на учените в България (1947), на Съюза на юристите в България (1966). Член на Френското общество по история на правото (1958), на Италианското общество на романистите „Бартоло Сасоферато“ (1961), на Белгийското дружество по история на правото „Жан Боден“ (1965).

Четени курсове: СУ, ЮФ - Римско право (1946-1977), История на българската държава и право (1952-1977); в Сорбоната, Институт по римско право, Париж (1958, 1964).

Области на основните научни интереси: римско право, история на държавата и правото.

БИБЛИОГРАФИЯ

КНИГИ

Закон за гражданското съдопроизводство със синтез на юриспруденцията. [Сб. анот. закони. Т. 1, ч. 3]. С., Унив. печ., **1946**. 804 с. (Състав.: ..., Ж. Сталев).

Римско право. С., Наука и изкуство, **1949**. 436 с. (Съавт.: П. Венедиков; авт.: Отдел втори, част V и отдел трети). (Унив. лит. Записки. 60).

Развод и *adulterium* в класическото римско право. С., БАН, **1954**. 80 с. (БАН, Инст. правни науки).

Повторна публ. в: **Михаил Андреев**. [Избрани трудове]. С., Унив изд., **2013**, 197-266.

Ватопедската грамота и въпросите на българското феодално право. С., БАН, **1965**. 196 с. (Рез. на рус. и фр. ез.; библиогр. 183-188).

Повторна публ. в: **Михаил Андреев**. [Избрани трудове]. С., Унив изд., **2013**, 375-543.

Bulgarie. Introd. bibliogr. a l'histoire du droit et a l'ethnologie jurid. Bruxelles, Univ. libre de Bruxelles, **1965**. 40 p.

Законът на Константин-Юстиниан. Софийски препис. Правно-историческо проучване. С., Наука и изкуство, **1972**. 264 с.

Българската държава през средновековието. Правно-исторически въпроси. [Изследване]. С., ОФ, **1974**. 208 с.

Българското обичайно право. [Правно-историческо проучване]. С., Наука и изкуство, **1979**. 324 с.

Повторна публ. в: **Михаил Андреев**. [Избрани трудове]. С., Унив изд., **2013**, 545-836.

УЧЕБНИЦИ И УЧЕБНИ ПОМАГАЛА

Римски граждански процес. [Лекции]. С., Фонд за подпомагане на студенти, **1948**. 176 с.

Повторна публ. в: **Михаил Андреев**. [Избрани трудове]. С., Унив изд., **2013**, 29-195.

История на българската държава и право. С., Наука и изкуство, **1955**. 342 с. (Съавт.: Д. Ангелов).

2. прераб. и доп. изд., **1959**. 416 с.; 3. прераб. изд. под загл.: История на българската феодална държава и право. [Учебник за студентите юристи при СДУ]. **1968**. 392 с.; 4. изд., **1972**. 418 с.

Римско частно право. [Уч. за студ. от Юрид. фак. на СУ „Кл. Охридски“]. С., Наука и изкуство, **1958**. 360 с.

2. прераб. изд., **1962**. 372 с.; 3. прераб. и доп. изд., **1966**. 370 с.; 4. прераб. и доп. изд., **1971**. 424 с.; 5. прераб. и доп. изд., **1975**. 480 с.

История на българската буржоазна държава и право. Ч. 1. От Освобождението от турско иго до Великата октомврийска революция. С., Наука и изкуство, **1960**. 206 с.

2. изд., **1965**. 196 с.; 3. изд. със загл.: От Освобождението от османско иго до Великата социалистическа революция. **1971**. 256 с.; 4. осн. прераб. изд., **1975**. 288 с.; 5. прераб. изд., **1980**. 252 с.

История на българската феодална държава и право. С., Наука и изкуство, **1979**. 408 с. (Съавт.: Ф. Милкова).

СТУДИИ И СТАТИИ

Права на собственика на земята, върху която добросъвестно са направени постройки, посявания или посадения (чл. 80 ЗИСС). – *Юрид. архив*, 7, **1935-1936**, № 6, 561-570.

Нови възражения във въззивната инстанция. – *Юрид. архив*, 9, **1937-1938**, № 5-6, 512-519.

Съдебната спогодба за прехвърляне на вещни права върху недвижими имоти. – *Юрид. архив*, 11, **1939-1940**, № 5, 465-473.

Когато в дневния ред на поканата е бил поставен за разрешение въпроса за избиране на двама нови членове на управителния съвет на сдружението, може ли мълчаливо (тайно) да се пристъпи към избиране на нов управителен съвет? – *Архив за прав. науки*, 1, **1940-1941**, № 5, 505-510.

Подлежат ли облекчение по ЗОДЗК задължения по-малки от 2000 лева. – *Архив за прав. науки*, 1, **1940-1941**, № 1, 75-80.

Състезателно ли е производството по чл. 8 и сл.от Закона за временно уреждане на наемните отношения. – *Архив за прав. науки*, 1, **1940-1941**, № 4, 360-367.

Може ли ищецът да поправи исковата си молба, насочена срещу ответник, който не съществува в момента на предявяването ѝ, като посочи с едно допълнително заявление наследниците на починалия ответник и ги конституира като страна в процеса, без тяхно съгласие? – *Архив за прав. науки*, 2, **1941-1942**, № 5, 544-550.

Отхвърляне на процесуално недопустими доказателства в гражданския процес. – *Архив за прав. науки*, 2, **1941-1942**, № 1, 46-59.

Решителна клетва за знание. – *Архив за прав. науки*, 3, **1942-1943**, № 6, 575-589.

Решителна клетва при юридическите лица. – *Архив за прав. науки*, 3, **1942-1943**, № 1, 7-21.

Какво процесуално значение имат разноречивите волеизявления на една юридическа личност, подложена на последната решителна клетва. (Р. № 3 от 11.ІІІ.1942 г. на ВКС, Общо събрание). – *Юрид. мисъл*, 1, **1946**, № 3-4, 319-324-324.

(Бел. от състав.: Още докато е бил съдия, проф. М. Андреев е написал доста прегледи на съдебната практика, които са отразени на стр. на сп. „Юридически архив“ и сп. „Архив за правни науки“).

Решителната клетва в класическото римско право. – *Год. СУ. Юрид. фак.*, 41,

[1945-1946], 1946, 1-83. (Рез. на фр. ез.).

Закон за тълкуване на чл. 28 от Закона за трудовия договор. - *Юрид. мисъл*, 2, 1947, № 5-6, 574-576.

Предмет на гражданския процес в класическото римско право. [Встъп. лекция]. – *Год. СУ. Юрид. фак.*, 42, [1946-1947], 1947, 1-30. (Рез. на фр. ез.).

Доказателствата в гражданския процес според новите изменения на Закона за гражданското съдопроизводство. - *Юрид. мисъл*, 3, 1948, № 1-2, 42-50.

Погасително действие на *litis contestatio*. - *Год. СУ. Юрид. фак.*, 43, [1947-1948], 1948, 1-61.

Повторна публ. в: **Михаил Андреев**. [Избрани трудове]. С., Унив изд., 2013, 267-320.

За характера на разпорежданията по чл. 133 ГПК. - *Изв. Икон. и Прав. инст. Сер. Правни науки*, 1953, № 1-2, 157-167.

Недвижимата собственост в Рим преди Дванадесетте таблици. - *Год. СУ. Юрид. фак.*, 45, [1950-1952], 1953, № 1, 121-170.

Един непроучен препис на Синтагмата на Матей Властар. - *Изв. Прав. инст.*, 1955, № 1-2, 296-300.

Към въпроса за обичайното право в България през време на турския феодализъм. - *Год. СУ. Юрид. фак.*, 47, [1954-1955], 1955, № 1, 53-100. (Рез. на рус. и фр. ез.).

Недвижимая собственность в Риме до Дванадцати таблиц. - *Вести. древн. истор.*, 1955, № 1, 142-146.

Българското обичайно право и неговото развитие през последните десетилетия на турското иго. - *Истор. преглед*, 1956, № 5, 58-71.

Договорното обичайно право в българските земи през последните десетилетия на турското иго и особено след Кримската война (1853-1856). - *Год. СУ. Юрид. фак.*, 47, [1954-1955], 1956, № 2, 203-237.

Das Grundeigentum in Rom vor den Zwölftafeln.. - *Bibl. class. orientalis*, 1, 1956, NO 1, 1-34.

Divorce et adultere dans le droit romain classique. - *Rev. histor. de droit franc. et etranger*, 1957, № 1, 1-32.

L'effet extinctif de la *litis contestatio*. - In: *Atti del Congr. Intern. Di diritto romano e di storia del diritto*. Milano, 1957, 463-479.

Законъ соудный людъмъ - старобългарски правен паметник. - *Правна мисъл*, 1958, № 1, 13-27.

Повторна публ. в: **Михаил Андреев**. [Избрани трудове]. С., Унив изд., 2013, 837-853.

Към въпроса за произхода и същността на Законъ соудный людъмъ. - *Год. СУ. Юрид. фак.*, 49, [1957], 1958, 1-60. (Рез. на рус. и фр. ез.).

Повторна публ. в: **Михаил Андреев**. [Избрани трудове]. С., Унив изд., 2013, 855-902.

Поземлената собственост в най-древното римско право. - *Правна мисъл*, 1959, № 4, 83-96.

Римското право и славянската Еклога. (За някои отклонения на славянската Еклога от римското право). - *Год. СУ. Юрид. фак.*, 50, [1958-1959], 1959, № 1, 1-20. (Рез. на рус. ез.).

Повторна публ. в: **Михаил Андреев**. [Избрани трудове]. С., Унив изд., 2013, 321-339.

Является ли „Законъ соудный людъмъ“ древнеболгарским юридическим памятником? - В: *Слав. архив*. М., 1959, 3-22.

Договорът на добруджанския владетел Иванко с генуезците от 1387 г. (Принос към изучаване на международните договори на средновековна България). - *Год. СУ. Юрид. фак.*, 51, [1960], 1960, № 1, 1-119. (Съавт.: Вл. Кутиков).

O niektórych ciekawszych klauzulach w traktacie knizia Dobrdzy Iwanki z Genua. – *Czas. praw.-histor.*, 1960, №12, 151-175.

Към въпроса за сключването и съдържанието на договора на добруджанския владетел Иванко с генуезците от 1387. - *Правна мисъл*, **1961**, № 3, 79-93.

Le droit romain et l'Eclogue slave. (Quelques considerations). – In: *Bartolo da Sassoferrato. Stud. et. doc. Per el VI centenario*. T.1. Milano, **1961**, 109-127.

Ouvrages bulgares sur l'histoire de l'etat et du droit parus durant la periode 1944-1960. - *Rev. histor. De droit franc. et etranger*, **1961**, № 4. 571-584.

Das bulgarische Gewohnheitsrecht in den letzten Jahrzehnten des Turkenjochs. – *Jhrb. Fur Geschichte der UdSSR und der volksdemokrat. Lander Europas*, 6, **1962**, 411-422.

В Македония ли е бил създаден Законъ соудный людъмъ и славянският първоучител Методий ли е негов автор? - В: *Хиляда и сто год. слав. писменост*. С., **1963**, 321-337.

Къде е бил създаден Законъ соудный людъмъ? - В: *Слав. филология*. Т. 5. С., **1963**, 113-136.

La lex Julia de adulteriis coercendis. – *Stud. clas.*, **1963**, №5, 165-180.

Les notions „familia” et „pecunia” dans les textes des XII Tables. – In: *Acta antiqua Philipopolitana*. Т. 6. С., **1963**, 173-176.

Sur l'origine du “Zakon Sudnyi Ljudem” (Loi pour jugen les gens). – *Rev. des etud .sud-est europ.*, **1963**, № 3-4, 331-344.

Нови проучвания и нови теории относно произхода на Законъ соудный людъмъ. - *Год. СУ. Юрид. фак.*, 55, [**1964**], **1964**, № 2, 27-83.

Римското право в България. - *Год. СУ. Юрид. фак.*, 56, [**1965**], **1965**, № 2, 1-39. (Рез. на рус. и фр. ез.).

Повторна публ. в: **Михаил Андреев**. [Избрани трудове]. С., Унив изд., **2013**, 341-372.

L'objet du proces civil dans le droit romain classique. – *Stud. clas.*, **1965**, № 7, 67-75.

Към въпроса за българското наказателно и процесуално право преди и след покръстването. - *Год. СУ. Юрид. фак.*, 57, [**1966**], **1966**, № 2, 56-106. (Рез. на рус. и фр. ез.).

Службите на провинциалното управление в средновековна България и средновековна Сърбия според данни от дарствените грамоти на българските и сръбските владетели от XIII и XIV век. - *Год. СУ. Юрид. фак.*, 58, [**1967**], **1967**, № 2, 1-33. (Рез. на рус. и фр. ез.).

Zur Frage des Ubergangs von der Sklaverei zum Feudalismus und zur Entstehung frudaler Verhaltnisse. – *Klio*, 49, **1967**, 305-312.

Законъ соудный людъмъ и Судац. (Обширната редакция на т. нар. Закон на Юстиниана). - *Правна мисъл*, **1968**, № 1, 3-16.

Законъ соудный людъмъ - ценен паметник на българската средновековна култура. - *Ез. и лит.*, **1968**, № 3, 1-18.

Повторна публ. в: **Михаил Андреев**. [Избрани трудове]. С., Унив изд., **2013**, 903-922.

Приносът на руския народ за изграждане основите на българското държавно устройство след Освобождението на България от османско иго. - *Год. СУ. Юрид. фак.*, 59, [**1968**], **1968**, № 1, 89-104. (Рез. на фр. и рус. ез.).

Historia panstwa i prawa w Bulgarii w latach 1956-1966. - *Czas. praw.-histor.*, **1968**, №1, 25-33.

La propriete fonciere dans le tres ancien droit romain. - In: *Gesellschaft und Recht im griechisch-romischen Alttertum*. Berlin, **1968**, 1-27.

Българското къснофеодално обичайно право според обширната редакция на Закона на Юстиниана. - *Правна мисъл*, **1969**, № 3, 53-65.

Въздействие на покръстването на българския народ върху българското феодално право. - В: *Сб. в чест на Константин-Кирил Философ*. С., **1969**, 169-179.

„Историята на българската държава и право“ в Софийския университет след

9 септември 1944 г. - *Год. СУ. Юрид. фак.*, 60, [1969], 1969, № 1, 109-128.

Компиляцията „Судац“ и нейният автор. - *Истор. преглед*, 1969, № 4, 72-80.

Отражение на творческото дело на Константин-Кирил и Методий върху политическите и правните концепции и институции в средновековна България. - *Правна мисъл*, 1969, № 2, 3-11.

Къснофеодалната южнославянска юридическа компиляция „Закон на Константина и Юстиниана“ и нейните византийски, сърбохърватски и български извори. - *Stud. balc.*, 3, 1970, 151-165.

Sur le probleme de la reception du droit romain dans les pays des slaves du sud. – *Acta Univ.Szegedensis, Acta jur. et polit.*, I, 1970, 11-13.

В средновековна България е бил създаден най-древният славянски писмен паметник. - *Социалист. право*, 1971, № 2, 27-31.

Къснофеодалното наказателно право на южните славяни според компиляцията на „Судац“. - *Год. СУ. Юрид. фак.*, 61, [1970], 1971, № 2, 33-80.

Loi de judgment, compilation attribuee aux empereurs Constantin et Justinien.- *Etud. et doc. concernant le sud-est europ.*, 1971, № 4, 5-142. (Съавт.: Ch. Cront).

Nouvelle literature romaniste en Union Sovietique et dans les democracies populaires. – *Index Intern.Survey of Romain Law*, 1971, № 2, 100-104.

Sur le probleme de la coexistence du droit ecrit et du droit coutumier des slaves du sud au Moyen Age. - *Rev. des etud. sud-est europ.*, 1971, № 3, 335-342.

Византийското право в балканските държави през Средновековието. Заемки и отклонения. - *Правна мисъл*, 1972, № 1, 55-63.

Съдържание на правото на собственост в най-древното римско право. - *Правна мисъл*, 1972, № 2, 15-25.

Bemercungen zum romischen Zivilprocessrecht. - *Ztschr. Der Savigny-Stiftung fur Rechtsgeschichte*, 89, 1972, 334-338.

La jurisdiction en matieres administratives en Bulgarie. La loi de la jurisdiction administrative du 3 avril 1912. - In: *Stud. Jur. auctoritate Univ. Pecs publ. Pecs*, 1972, 13-16.

Изследвания върху обичайното право в средновековната българска държава. Обичайното право в Първата българска държава. - *Год. СУ. Юрид. фак.*, 65, [1974], 1976, № 1, 145-174. (Рез. на фр. ез.; с библиогр.).

Le droit coutumier des slaves du sud et leurs organizations d'autogestion pendant la domination ottomane. - В: *Обичайно право и самоуправе на Балкану и у суседним земљама*. Београд, 1974, 13-21.

O wspolpracy w badaniach naukowych w dziedzinie historii prawa. - *Kwart. histor.*, 1974, № 3, 473-475.

Реципирането на буржоазното гражданско право в България след освобождението ѝ от османско иго до Балканската война. - *Правна мисъл*, 1975, № 3, 21-28.

Der Einfluss des bulgarischen Gewohnheitsrechts auf die Gezeztgebung des bulgarischen burgerlichen Staates nach der Befreiung vom osmanischen Joch (1878). – *Jhrb. fur Osterecht*, 1975, № 1, 171-179.

К вопросу о некоторых существенных различиях между болгарским социалистическим и болгарским буржуазным гражданским и семейным правом. - In: *Vzник a vyvoi socialist. prava*. Т. 2. Ргана, 1976, 29-36.

Към въпроса за съдебния процес според българското средновековно обичайно право. - *Правна мисъл*, 1976, № 1, 3-14.

Провинциалното управление и фискалната система на Втората българска държава според данните на българските царски грамоти. - *Правна мисъл*, 1976, № 3, 46-58.

Le droit et la jurisdiction dans les communes rurales en Bulgarie medievale. - In: *Actes du Congr. Intern. Rurales*. Varsovie, **1976**, 72-107.

La science du droit au cours du derniere siècle: Bulgarie. - In: Rotondi, M. *Inchieste di diritto comp.* T. 6. Padova, **1976**, 175-183.

Изследвания върху обичайното право в средновековната българска държава. Обичайното право във Втората българска държава. - *Год. СУ. Юрид. фак.*, 66, [1975], **1977**, № 2, 1-61. (Рез. на фр. ез.).

Колективната наказателна отговорност на българската селска община през Средновековието. - *Векове*, **1977**, № 5, 13-18.

Приложно поле на обичайното право в средновековната българска държава. - *Правна мисъл*, **1977**, № 6, 21-31.

Сто години от Освобождението на България. - *Социалист. право*, **1977**, № 3, 3-7.

Le developpement des charges de l'administration provinciale du Second etat bulgare. (1185-1396). - *Balkanica*, 8, **1977**, 587-592.

Българското обичайно наказателно право и по времето на османското иго. - *Бълг. етнография*, **1978**, № 3-4, 65-82.

Изграждане основите на държавното устройство на Българското княжество след освобождението на България от османско иго. - *Правна мисъл*, **1978**, № 4, 21-31.

Съвременни сравнителноправни проучвания. - *Правна мисъл*, **1979**, № 1, 101-107.

Quellen und Literatur der bulgarischen Privatrechtsgeschichte im 19. Jahrhundert. - In: *Handbuch der Quellen und Lit. der neueren Europ. Privatrechtsgeschichte*. Bd. 3. Munchen, **1986**, 1-143.

ЛИТЕРАТУРА ЗА НЕГО

Манолова, М. Професор Михаил Андреев. - *Истар. преглед*, **1978**, № 6, 162-163.

Манолова, М. В памет на проф. Михаил Андреев. - *Науч. живот*, **1981**, № 2, с. 30.

Чолов, Р. Michail Nikolov Andreev. Ricordi. - *Index. Intern. Survey of Roman Law.*, 9, **1981**, 298-302.

Проф. Михаил Николов Андреев [9 ноември 1911 – 30 май 1978]. - *Правна мисъл*, **1998**, № 3, с. 107.

Професор Михаил Николов Андреев. [Двадесет години от смъртта му]. - *Съвр. право*, **1998**, № 4, 83-85.

Средкова, Кр. и В. **Брайков**. Спомен за 8 декември 1972 г. в Юридическия факултет или за проф. Михаил Андреев. - *Съвр. право*, **2009**, № 2, 72-74.

Манолова, М. Сто години от рождението на професор Михаил Андреев. - *Юрид. свят*, **2011**, № 2, 217-221.

Токушев, Д. и М. **Новкиришка-Стойнова**. Слово за професор Михаил Андреев. - В: *100 години от рождението на проф. М. Андреев*. [Сб. статии]. С., **2011**, 19-28. (Библиогр. с. 13-18).

Токушев, Д. и М. **Новкиришка-Стойнова**. Слово за професор Михаил Андреев (1911-1978). - В: Михаил Андреев. [Избрани трудове]. С., **2013**, 9-26.

(Съдържа и: Живот в дати, с. 923; Библиогр. на трудовете на проф. Михаил Андреев, 924-927).